

«Αθηνά»

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΕΓΧΟΥ ΟΠΛΩΝ

Σαλαμίνας 10, Θεσσαλονίκη 54625, Τηλ/Fax: 2310904794 / 6944165341, www.armscontrol.info

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΙΡΑΝΙΚΗΣ ΠΥΡΗΝΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Μεταξία Υψηλάντη¹

Σαλαμίνας 10, Θεσσαλονίκη 54625, email:athena@armscontrol.info

3 Σεπτεμβρίου 2005

Περίληψη: Το ημερολόγιο της Ιρανικής πυρηνικής κρίσης είναι μια μετάφραση-διασκευή ενός σχετικού άρθρου του Paul Kerr ερευνητή του Arms Control Association των ΗΠΑ. Το ημερολόγιο αυτό θα αποτελέσει παράρτημα μιας πλήρους μελέτης της «Αθηνάς» σχετικά με το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν

2002

14 Αυγούστου 2002: Μια ιρανική ομάδα αντιπολίτευσης, με την επωνυμία Εθνικό Συμβούλιο Αντίστασης του Ιράν (NCRI- National Council of Resistance of Iran), αναγγέλλει ότι το Ιράν χτίζει δύο μυστικές πυρηνικές εγκαταστάσεις: ένα σταθμό βαρέος ύδατος κοντά στο Arak και μια εγκατάσταση «πυρηνικών καυσίμων» κοντά στο Natanz.

Σεπτέμβριος 2002: Το Ιράν ειδοποιεί τη Διεθνή Αντιπροσωπεία Ατομικής Ενέργειας (IAEA- International Atomic Energy Agency) ότι «έχει αρχίσει να χτίζει νέες εγκαταστάσεις, ως μέρος του προγράμματός του, να αναπτύξει έναν κύκλο πυρηνικών καυσίμων».

12 Δεκεμβρίου 2002: Το ίδρυμα για την Επιστήμη και τη Διεθνή Ασφάλεια (ISIS- Institute for Science and International Security), μια μη κυβερνητική οργάνωση της Ουάσιγκτον, παρουσίασε μια έκθεση την οποία ο εκπρόσωπος του Υπουργείου Εξωτερικών Richard Boucher, χαρακτήρισε ως αληθή την επόμενη ημέρα λέγοντας ότι εικόνες από δορυφόρο επιβεβαιώνουν τους ισχυρισμούς του NCRI. Ειδικότερα, το ISIS υποστήριξε ότι από τις εικόνες αυτές φαινόταν ότι το Ιράν έχτιζε εγκαταστάσεις εμπλουτισμού ουρανίου στο Natanz και ένα σταθμό βαρέος ύδατος στο Arak. Ταυτόχρονα, η IAEA αναγγέλλει ότι, μετά από αίτημα του Ιράν, ο Γενικός Διευθυντής της αντιπροσωπείας Mohamed El Baradei ανέβαλε μέχρι το Φεβρουάριο την επίσκεψή του εκεί. Επρόκειτο για τη δεύτερη αναβολή; η επίσκεψη είχε σχεδιαστεί αρχικά να πραγματοποιηθεί τον Οκτώβριο.

¹ Ερευνήτρια της «Αθηνάς», Πτυχιούχος ΜΜΕ (ΑΠΘ)

2003

9 Φεβρουαρίου 2003: Ο Ιρανός Πρόεδρος Mohammad Khatami αναγγέλλει ότι το Ιράν έχει αρχίσει εξόρυξη ουρανίου κοντά στην πόλη Yazd και αναπτύσσει τις απαραίτητες εγκαταστάσεις, για έναν πλήρη κύκλο πυρηνικών καυσίμων, συμπεριλαμβανομένων μιας εγκατάστασης μετατροπής ουρανίου, μιας εγκατάστασης εμπλουτισμού ουρανίου, εγκαταστάσεις επεξεργασίας καυσίμων, και μια εγκατάσταση παραγωγής οξειδίου ουρανίου.

21-22 Φεβρουαρίου 2003: Ο El Baradei επισκέπτεται μια πειραματική εγκατάσταση εμπλουτισμού ουρανίου και μια μεγαλύτερη εμπορική εγκατάσταση στο Natanz. Σύμφωνα με έναν ανώτερο υπάλληλο του Υπουργείου Εξωτερικών, ο El Baradei ξεπλάγην από την πρόοδο του προγράμματος, στο οποίο χρησιμοποιούνται αέριο-φυγοκεντρωτές (gas-centrifuges) για να εμπλουτιστεί το ουράνιο.

Ο Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, Colin Powell, δηλώνει στις 9 του Μάρτη, ότι η ανακάλυψη του El Baradei αποδείκνυε ότι το Ιράν είχε ένα «πολύ πιο ανεπτυγμένο πρόγραμμα κατασκευής πυρηνικών όπλων» από ότι είχε γίνει δημόσια γνωστό.

23 Φεβρουαρίου 2003: Ιρανός εκπρόσωπος του Υπουργείου Εξωτερικών δηλώνει ότι το Ιράν δέχεται να κάνει συζητήσεις, για να συμπεριλάβει ένα πρόσθετο πρωτόκολλο στη συμφωνία του με την ΙΑΕΑ για τα μέτρα προστασίας «κατά τη διάρκεια των μελλοντικών διαπραγματεύσεων». Τα πρόσθετα πρωτόκολλα απαιτούν από τα συμβαλλόμενα στην Πυρηνική Συνθήκη Μη Διάδοσης των Πυρηνικών Όπλων (NPT-Nonproliferation Treaty) κράτη, να παρέχουν πολύ περισσότερες πληροφορίες για τις πυρηνικές δραστηριότητές τους στην αντιπροσωπεία, από τις συνηθισμένες συμφωνίες για τα μέτρα προστασίας. Τέτοιου είδους πρωτόκολλα παρέχουν επίσης στην ΙΑΕΑ τη δυνατότητα, να ελέγχει τις δηλώσεις για τα πυρηνικά των συμβαλλόμενων σ' αυτήν κρατών.

6 Μαΐου 2003: Ο Aghazadeh δήλωσε κατά τη διάρκεια μιας ετήσιας συνεδρίασης των συμβαλλόμενων στην NPT κρατών, ότι το Ιράν θα χτίσει πυρηνικούς αντιδραστήρες βαρέος ύδατος, τύπου Canadian Deuterium Uranium (CANDU), αλλά βεβαίωσε ότι η κατασκευή τους δεν θα έπρεπε να αποτελεί λόγο ανησυχίας, καθώς όλα θα λειτουργούσαν κάτω από τα μέτρα προστασίας της ΙΑΕΑ.

6 Ιουνίου 2003: Ο El Baradei διανέμει μια έκθεση στην Επιτροπή των Κυβερνητών της ΙΑΕΑ, που απαριθμεί τις ιρανικές μυστικές πυρηνικές δραστηριότητες που δεν συμμορφώνονταν με τα μέτρα προστασίας της συμφωνίας. Ειδικότερα, η έκθεση αναφέρει την αποτυχία της Τεχεράνης να δώσει περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με: την εισαγωγή πυρηνικού υλικού, τη χρήση αυτού του υλικού σε διάφορες πυρηνικές δραστηριότητες και τις εγκαταστάσεις, που τα υλικά- καθώς επίσης και τα πυρηνικά απόβλητα- αποθηκεύτηκαν και υποβλήθηκαν σε επεξεργασία.

Η έκθεση αποκαλύπτει ότι το Ιράν εισήγαγε 1.800 κιλά εξαφθοριούχου ουρανίου, τετραφθοριούχου ουρανίου και διοξειδίου του ουρανίου το 1991, χωρίς να το αναφέρει στην ΙΑΕΑ, παραβιάζοντας τη συμφωνία του για τα μέτρα προστασίας. Ένας ανώτερος υπάλληλος του Υπουργείου Εξωτερικών είπε στο περιοδικό *Arms Control Today*, ότι τον προηγούμενο μήνα η Κίνα παρείχε το συγκεκριμένο υλικό, το οποίο ήταν δυνατό να επεξεργαστεί ως καύσιμο στους πυρηνικούς αντιδραστήρες ή να αποτελέσει υλικό για πυρηνικά όπλα. Επιπρόσθετα, η έκθεση αναφέρει ότι ποσότητα εξαφθοριούχου ουρανίου δεν έχει

συμπεριληφθεί στον απολογισμό, υποδηλώνοντας ότι το Ιράν μπορεί να είχε εξετάσει και υποβάλλει σε φυγοκέντριση το πυρηνικό υλικό κρυφά- πράγμα που αποτελούσε ακόμη μία παραβίαση της συμφωνίας των μέτρων προστασίας του.

Η έκθεση έκανε λόγο επίσης για μια εγκατάσταση ειδικού ενδιαφέροντος για την ΙΑΕΑ, αποκαλούμενη Kalaye Electric Company. Σύμφωνα με την έκθεση του Ιουνίου, η Τεχεράνη αναγνώρισε ότι είχε παραγάγει εκεί «συστατικά με φυγοκέντριση» και η ΙΑΕΑ ζήτησε να διεξαχθούν έρευνες και να ληφθεί δείγμα από το περιβάλλον ώστε να γίνει έλεγχος στο χώρο, για «την απουσία αδήλωτου πυρηνικού υλικού και άλλων δραστηριοτήτων». Η έκθεση ανέφερε ότι οι Ιρανοί ανώτεροι υπάλληλοι επέτρεψαν στους επιθεωρητές να επισκεφτούν την εγκατάσταση μετά από κάποιο δισταγμό, αλλά δεν επέτρεψαν να γίνει δειγματοληψία από το περιβάλλον.

Η έκθεση αποκαλύπτει επίσης ότι το Ιράν είχε ένα πρόγραμμα εμπλουτισμού ουρανίου βασισμένο σε λείζερ και μετέτρεψε το εισαγόμενο τετραφθοριούχο ουράνιο σε μέταλλο ουρανίου το 2000.

19 Ιουνίου 2003: Η Επιτροπή των Κυβερνητών της ΙΑΕΑ εκδίδει μια δήλωση εκφράζοντας «την ανησυχία της» για το γεγονός ότι η Τεχεράνη δεν έκανε αναφορά για «το πυρηνικό υλικό, τις εγκαταστάσεις και τις δραστηριότητες της, όπως απαιτείται, από τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει για μέτρα προστασίας».

Η δήλωση δεν μένει μόνο στο γεγονός ότι το Ιράν παραβίασε τη συμφωνία μέτρων προστασίας, αλλά το παρακινεί να προβεί στις απαραίτητες διορθώσεις και «να απαντήσει» στις ερωτήσεις για τις πυρηνικές δραστηριότητές του. Καλεί επίσης το Ιράν να συμπεριλάβει και να εφαρμόσει ένα πρόσθετο πρωτόκολλο. Επιπλέον, μέσω αυτής ζητείται από το Ιράν, να αποφύγει την εισαγωγή πυρηνικού υλικού στους φυγοκεντρωτές της εγκατάστασης στο Natanz.

25 Ιουνίου 2003: Το Ιράν βάζει πυρηνικό υλικό σε έναν φυγοκεντρωτή για δοκιμαστικούς λόγους.

19 Αυγούστου 2003: Το Ιράν δοκιμάζει μια μικρή διάταξη από 10 φυγοκεντριστές.

26 Αυγούστου 2003: Ο El Baradei παρουσιάζει μια έκθεση σχετικά με την έρευνα της ΙΑΕΑ για τις πυρηνικές δραστηριότητες του Ιράν, στην Επιτροπή των Κυβερνητών. Μεταξύ των συμπερασμάτων της έκθεσης συμπεριλαμβάνονται και αποκαλυπτικά στοιχεία ότι τα δείγματα που πάρθηκαν από τον περιβάλλοντα χώρο στο Natanz, από τους επιθεωρητές της αντιπροσωπείας το Μάρτιο και τον Ιούνιο, «αποκάλυψαν την ύπαρξη σωματιδίων υψηλά εμπλουτισμένου ουρανίου. Η Τεχεράνη αναφέρει την εισαγωγή μολυσμένων συστατικών στους φυγοκεντρωτές, για να εξηγήσει την ύπαρξη του υλικού.

Η έκθεση σημειώνει επίσης, ότι οι επιθεωρητές της ΙΑΕΑ ήταν σε θέση να πάρουν περιβαλλοντικά δείγματα από την Kalaye Electric Company κατά τη διάρκεια της επίσκεψης τους στις 9-12 Αυγούστου, κάτι που το Ιράν είχε αρχικά αρνηθεί. Ωστόσο, η έκθεση προσέθετε ότι, το Ιράν «τροποποίησε» σε τέτοιο βαθμό την περιοχή από την πρώτη επίσκεψη των επιθεωρητών το Μάρτιο, γεγονός που θα μπορούσε να επηρεάσει την ακρίβεια των δειγμάτων.

Η έκθεση περιλαμβάνει επίσης την αποδοχή του Ιράν, ότι πραγματοποίησε πειράματα μετατροπής ουρανίου στις αρχές της δεκαετίας του '90. Το Ιράν αρχικά είχε υποστηρίξει, ότι έχτισε την εγκατάσταση μετατροπής ουρανίου χωρίς να κάνει δοκιμή με πυρηνικό υλικό, πράγμα που ήταν σε θέση να κάνει, σύμφωνα με το σχέδιο και τις κατάλληλες πληροφορίες που έλαβε από άλλη χώρα.

12 Σεπτεμβρίου 2003: Η Επιτροπή της ΙΑΕΑ εγκρίνει ομόφωνα ένα ψήφισμα, σύμφωνα με το οποίο ετίθετο στο Ιράν ως προθεσμία η 31^η Οκτωβρίου, για να συνεργαστεί πλήρως με την έρευνα της

αντιπροσωπείας. Συγκεκριμένα, το ψήφισμα καλεί το Ιράν «να παρέχει την απαραίτητη συνεργασία και πλήρη διαφάνεια» στην ΙΑΕΑ, «να διορθώσει ο,τιδήποτε είχε προσδιοριστεί» από την αντιπροσωπεία και «να αναστείλει όλες τις περαιτέρω δραστηριότητες, που σχετίζονταν με τον εμπλουτισμό του ουρανίου», καθώς επίσης και «οποιοσδήποτε δραστηριότητες επανεπεξεργασίας». Στο ψήφισμα επαναλαμβάνονται επίσης το αίτημα της ΙΑΕΑ του Ιουνίου, ότι το Ιράν θα έπρεπε «αμέσως και άνευ όρων» να εφαρμόσει ένα πρόσθετο πρωτόκολλο.

Ο Γραμματέας Τύπου του Λευκού Οίκου, Scott McClellan, είπε στις 25 Σεπτεμβρίου ότι η προθεσμία της 31^{ης} Οκτωβρίου ήταν μια «τελευταία ευκαιρία» για το Ιράν να συμμορφωθεί και ότι η ΙΑΕΑ θα έπρεπε να αναφέρει το θέμα στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, σε περίπτωση που το Ιράν δεν το έκανε.

21 Οκτωβρίου 2003: Σε μια κοινή δήλωση με τους Υπουργούς Εξωτερικών της Γαλλίας, της Γερμανίας και του Ηνωμένου Βασιλείου το Ιράν συμφωνεί να συνεργαστεί με την ΙΑΕΑ «για να αντιμετωπίσει και να επιλύσει... όλες τις απαιτήσεις και τα σημαντικά [για την ΙΑΕΑ] ζητήματα», να υπογράψει και να επικυρώσει ένα πρόσθετο πρωτόκολλο και «να αναστείλει όλες τις δραστηριότητες εμπλουτισμού του ουρανίου και επανεπεξεργασίας, όπως καθορίζονταν από την ΙΑΕΑ». Ο εκπρόσωπος του Υπουργείου Εξωτερικών του Ιράν, Hamidreza Assefi, είπε στους δημοσιογράφους στις 26 Οκτωβρίου, ότι η αναστολή ήταν μόνο «προσωρινή» και ότι το Ιράν θα επαναλάμβανε τον εμπλουτισμό «όποτε... έκρινε ότι ήταν απαραίτητο».

Ο El Baradei είπε στους δημοσιογράφους στις 23 Οκτωβρίου, ότι το Ιράν είχε καταθέσει στην ΙΑΕΑ μια νέα δήλωση, σχετικά με τα πυρηνικά προγράμματά του. Ο αντιπρόσωπος του Ιράν στην ΙΑΕΑ, Ali Akbar Salehi, είπε την ίδια μέρα ότι η δήλωση ήταν πλήρης.

10 Νοεμβρίου 2003: Ο El Baradei δηλώνει στην Επιτροπή των Κυβερνητών της ΙΑΕΑ, ότι το Ιράν είχε διευθύνει ποικίλες μυστικές πυρηνικές δραστηριότητες για περισσότερο από δύο δεκαετίες, εξαπατώντας την αντιπροσωπεία σε πολυάριθμες περιπτώσεις, με την απόκρυψη των εγκαταστάσεων και την παροχή ελλιπών και ψεύτικων πληροφοριών.

Σύμφωνα με την έκθεση, το Ιράν, ομολόγησε στις 21 Οκτωβρίου τη χρήση μικρής ποσότητας εξαφθοριούχου ουρανίου, για να εξετάσει τους φυγοκεντρωτές στην Kalaye Electric Company, την περίοδο μεταξύ 1999 και 2002. Το Ιράν είχε παραδεχτεί αρχικά ότι είχαν παραχθεί εκεί συστατικά, που είχαν υποβληθεί σε φυγοκέντριση, αλλά αρνήθηκε ότι διεξήχθησαν οποιεσδήποτε δοκιμές με τα πυρηνικά υλικά. Το Ιράν έλεγξε τους φυγοκεντρωτές με εξαφθοριούχο ουράνιο, που εισήχθη εκεί το 1991, ενώ για το υλικό που έλειπε είχε πει αρχικά, ότι είχε διαρρεύσει από τα εμπορευματοκιβώτιά του.

Η έκθεση προσθέτει, ότι το Ιράν συνέχισε να εμποδίζει την έρευνα της ΙΑΕΑ για την εγκατάσταση Kalaye. Η Τεχεράνη είπε αρχικά στους επιθεωρητές της αντιπροσωπείας, ότι οι φυγοκεντρωτές είχαν καταστραφεί, αλλά αργότερα αναγνώρισε την ύπαρξή τους και επέτρεψε στην ΙΑΕΑ, να τους επιθεωρήσει στις 30-31 Οκτωβρίου.

Η έκθεση του El Baradei αποκαλύπτει επίσης, ότι το Ιράν ακολουθούσε ένα πρόγραμμα εμπλουτισμού ουρανίου, βασισμένο σε λείζερ, από το 1991 και ότι είχε πραγματοποιήσει πειράματα εμπλουτισμού με λείζερ, με αδήλωτο, εισαγόμενο μέταλλο ουρανίου, σε μια περιοχή στην Τεχεράνη, μέχρι τον Οκτώβριο του 2002. Επιπλέον, το Ιράν δημιούργησε «έναν πειραματικό σταθμό για τον εμπλουτισμό με λείζερ» σε μια περιοχή με το όνομα Lashkar Ab'ad, το 2000, πραγματοποιώντας πειράματα εμπλουτισμού εκεί, το χρονικό διάστημα μεταξύ Οκτωβρίου του 2002 και Ιανουαρίου του 2003. Η έκθεση αναφέρει περαιτέρω λεπτομέρειες για το πρόγραμμα μετατροπής ουρανίου του Ιράν και

αποκαλύπτει ότι διαχώρισε μια «μικρή ποσότητα» πλουτωνίου από τα ξοδευμένα καύσιμα που παρήχθησαν σε έναν ερευνητικό αντιδραστήρα στην Τεχεράνη.

26 Νοεμβρίου 2003: Η Επιτροπή της ΙΑΕΑ εγκρίνει ένα ψήφισμα που «απορρίπτει έντονα τις προηγούμενες παραλείψεις και τις παραβιάσεις του Ιράν απέναντι στις υποχρεώσεις του να συμμορφωθεί με τις διατάξεις της συμφωνίας μέτρων προστασίας». Το ψήφισμα πιέζει επίσης το Ιράν να τηρήσει τη συμφωνία του Οκτωβρίου και «τονίζει και πάλι» ότι το Ιράν πρέπει να ενεργήσει «σαν το πρωτόκολλο να ήταν σε ισχύ στο μεσοδιάστημα». Επιπλέον, το ψήφισμα περιλαμβάνει έναν «μηχανισμό ώθησης» που απαιτεί από την επιτροπή να συναντηθεί αμέσως, για να λάβει υπόψη όλες τις επιλογές που έχει στη διάθεσή της, σε περίπτωση που «έρθουν στην επιφάνεια περαιτέρω σοβαρές παραλείψεις από το Ιράν». Το ψήφισμα εγκρίνεται μετά από μια παρατεταμένη συζήτηση, κατά τη διάρκεια της οποίας οι Ηνωμένες Πολιτείες αποτυγχάνουν να πείσουν την επιτροπή να αναφέρει το θέμα στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Η.Ε.

18 Δεκεμβρίου 2003: Το Ιράν υπογράφει το πρόσθετο πρωτόκολλο, αλλά το ιρανικό Κοινοβούλιο πρέπει να το επικυρώσει προτού τεθεί τυπικά σε ισχύ.

2004

4 Φεβρουαρίου 2004: Ο Abdul Qadeer Khan- πατέρας του προγράμματος πυρηνικών όπλων του Πακιστάν- αποκαλύπτει σε μια τηλεοπτική εμφάνισή του, ότι λειτούργησε ένα δίκτυο που παρείχε την τεχνολογία φυγοκεντριστών του Ιράν.

24 Φεβρουαρίου 2004: Ο El Baradei διανέμει μια έκθεση στην Επιτροπή, που αναφέρει ότι το Ιράν ακόμα δεν έχει ανταποκριθεί πλήρως στις ανησυχίες της αντιπροσωπείας για τα πυρηνικά προγράμματά του. Η έκθεση περιέχει περισσότερα στοιχεία, που φαίνεται να δημιουργούν αμφιβολίες για τον ισχυρισμό του Ιράν, ότι τα σωματίδια εμπλουτισμένου ουρανίου που βρέθηκαν στις εγκαταστάσεις σε Natanz και Kalaye, προήλθαν από μολυσμένα, εισαγόμενα υλικά που υποβλήθηκαν σε φυγοκέντρωση.

Η έκθεση επίσης αποκαλύπτει, ότι το Ιράν απέφυγε να δηλώσει τον Οκτώβριο, ότι είχε πραγματοποιήσει έρευνα σε έναν φυγοκεντριστή πιο προηγμένου τύπου από αυτόν που χρησιμοποιούσε στις εγκαταστάσεις εμπλουτισμού που είχε δηλώσει αρχικά. Αν και το Ιράν είτε στην ΙΑΕΑ ότι δεν είχε λάβει κανένα φυγοκεντριστή από ξένες πηγές, μια έκθεση της 20^{ης} Φεβρουαρίου από τον γενικό επιθεωρητή της αστυνομίας της Μαλαισίας αναφέρει, ότι χρησιμοποιημένοι φυγοκεντριστές εστάλησαν στο Ιράν από το Πακιστάν είτε το 1994 είτε το 1995 - το ίδιο περίπου χρονικό διάστημα το Ιράν είχε λάβει προηγμένα σχέδια φυγοκεντρωτών από μια ξένη πηγή.

Επιπλέον, η έκθεση του El Baradei αναφέρει, ότι το Ιράν είχε πει στην αντιπροσωπεία το Νοέμβριο ότι είχε παράγει πολώνιο, ένα ραδιενεργό ισότοπο που χρησιμοποιείται σε μη στρατιωτικές εφαρμογές, αλλά μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για να προκαλέσει μια αλυσιδωτή πυρηνική αντίδραση σε ένα πυρηνικό όπλο. Η έκθεση προσθέτει ότι το Ιράν δεν ήταν σε θέση να παρέχει τα απαραίτητα στοιχεία, για να υποστηρίξει τον ισχυρισμό του, ότι παρήγαγε το στοιχείο για μη στρατιωτική χρήση.

Η έκθεση του El Baradei επίσης αναφέρει, ότι το Ιράν έχει συμφωνήσει να σταματήσει την παρασκευή υλικών με φυγοκέντρωση- μια δραστηριότητα που συνεχιζόταν, παρά την υπόσχεση της Τεχεράνης, τον Οκτώβριο, να αναστείλει το πρόγραμμα εμπλουτισμού του ουρανίου. Η Τεχεράνη συνέχισε να

συγκεντρώνει τους φυγοκεντριστές μέχρι τα μέσα Ιανουαρίου, αν και είχε σταματήσει τις δραστηριότητες εμπλουτισμού στο Natanz και σε άλλες εγκαταστάσεις μέχρι το τέλος του 2003.

12 Μαρτίου 2004: Ο πρεσβευτής του Ιράν στην ΙΑΕΑ αναγγέλλει, ότι το Ιράν θα αναβάλλει μια επερχόμενη επιθεώρηση της ΙΑΕΑ. Αν και ο πρεσβευτής εξηγεί ότι η καθυστέρηση είναι απαραίτητη, λόγω του ότι πλησίαζε το Ιρανικό Νέο Έτος, ο Khatami αργότερα υπέδειξε ότι η απόφαση της Τεχεράνης ήταν μια αντίδραση ενάντια στο ψήφισμα της ΙΑΕΑ. Ο El Baradei αναγγέλλει στις 15 Μαρτίου, ότι η Τεχεράνη θα επιτρέψει την επίσκεψη στους επιθεωρητές στις 27 Μαρτίου.

13 Μαρτίου 2004: Η Επιτροπή της ΙΑΕΑ εγκρίνει ένα ψήφισμα δηλώνοντας ότι, «η συνεργασία του Ιράν μέχρι αυτή τη στιγμή δεν ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις που είχε αναλάβει και καλεί το Ιράν να συνεχίσει και να εντείνει τη συνεργασία του». Το ψήφισμα επίσης «καλεί» την Τεχεράνη να διατηρήσει και να επεκτείνει την υποχρέωση του Οκτωβρίου και να αναστείλει τις δραστηριότητες εμπλουτισμού του ουρανίου του, καθώς επίσης «να είναι δυναμικό στη λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων... για να επιλύσει όλα τα σημαντικά ζητήματα» που περιγράφονται στην έκθεση του Φεβρουαρίου του El Baradei.

28 Μαρτίου 2004: Ο Ιρανός Αντιπρόεδρος, Gholamreza Aghazadeh, αναγγέλλει στην κρατική τηλεόραση, ότι το Ιράν θα αρχίσει τον Απρίλιο «πειραματική παραγωγή» στις εγκαταστάσεις μετατροπής ουρανίου, που διαθέτει. Ανώτεροι υπάλληλοι της ΙΑΕΑ λένε, ότι το Ιράν είχε δώσει προγενέστερη προειδοποίηση στην αντιπροσωπεία, ότι θα άρχιζε τη μετατροπή ουρανίου το Μάρτιο, προσθέτοντας ότι αυτές οι «δραστηριότητες μετατροπής» δεν παραβιάζουν τη συμφωνία του Οκτωβρίου του Ιράν, να αναστείλει τις δραστηριότητες εμπλουτισμού.

Αρχές Απριλίου 2004: Το Ιράν αναγγέλλει ότι θα αρχίσει εργασίες κατασκευής ενός πυρηνικού αντιδραστήρα βαρέος ύδατος τον Ιούνιο, σύμφωνα με έναν ανώτερο υπάλληλο του Υπουργείου Εξωτερικών.

6 Απριλίου 2004: Ο El Baradei και το Ιράν επιτυγχάνουν μια συμφωνία για «κοινό πρόγραμμα δράσης» για την επίλυση των ανησυχιών που υπάρχουν, για το πυρηνικό πρόγραμμά του. Το Ιράν συμφωνεί να παρέχει στην αντιπροσωπεία «αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τις πλευρές του προγράμματος φυγοκέντρισής του» μέχρι το τέλος του Απριλίου, καθώς επίσης και την πρώτη δήλωση των πυρηνικών δραστηριοτήτων σύμφωνα με το πρόσθετο πρωτόκολλό του.

12 Απριλίου 2004: Ο Mohammad Saeedi, ένας ανώτερος υπάλληλος από την Οργάνωση Ατομικής Ενέργειας του Ιράν (Iran's Atomic Energy Organization), δήλωσε στο Reuters ότι το Ιράν σταμάτησε να υποβάλει υλικά σε φυγοκέντρωση από τις 9 Απριλίου.

29 Απριλίου 2004: Το Ιράν ενημερώνει την ΙΑΕΑ, ότι σκοπεύει να διευθύνει δοκιμαστική παραγωγή στις εγκαταστάσεις μετατροπής ουρανίου που διαθέτει, για να παράγει εξαφθοριούχο ουράνιο. Η ΙΑΕΑ ενημερώνει την Τεχεράνη στις 7 Μαΐου ότι «λαμβάνοντας υπόψιν αυτές τις ποσότητες πυρηνικού υλικού» οι συγκεκριμένες δοκιμές «θα συνεπάγονταν τεχνικά την παραγωγή υλικού κατάλληλου για δραστηριότητες εμπλουτισμού».

16 Μαΐου 2004: Ο El Baradei δήλωσε στο CNN ότι «η κριτική επιτροπή δεν έχει αποφανθεί» εάν το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν υπάρχει «αποκλειστικά για ειρηνικούς σκοπούς» και ότι το Ιράν θα έπρεπε να είναι «πιο προσεχτικό» στη συνεργασία του με την τρέχουσα έρευνα της ΙΑΕΑ.

18 Μαΐου 2004: Το Ιράν ενημερώνει την ΙΑΕΑ ότι οι υποχρεώσεις αναστολής του προγράμματός του, σύμφωνα με το πλαίσιο της συμφωνίας του Οκτωβρίου του 2003, δεν συμπεριλαμβάνουν την παραγωγή εξαφθοριούχου ουρανίου. Αυτός ο ισχυρισμός είναι ασυμβίβαστος με την ερμηνεία της ΙΑΕΑ της αρχικής υποχρέωσης του Ιράν.

21 Μαΐου 2004: Το Ιράν υποβάλλει τις αρχικές δηλώσεις του για τις πυρηνικές εγκαταστάσεις και τις δραστηριότητες του, κάτω από το πλαίσιο του πρόσθετου πρωτοκόλλου του, στη συμφωνία μέτρων προστασίας με την ΙΑΕΑ, παρόλο που έπρεπε να είχε ήδη επικυρώσει τη συμφωνία. Τα πρόσθετα πρωτόκολλα απαιτούν από τα συμβαλλόμενα κράτη στην Πυρηνική Συνθήκη (NPT), να παρέχουν σημαντικά περισσότερες πληροφορίες για τις πυρηνικές δραστηριότητές τους στην αντιπροσωπεία, από τις συνηθισμένες συμφωνίες μέτρων προστασίας. Τέτοια πρωτόκολλα παρέχουν επίσης μεγαλύτερη ισχύ στην ΙΑΕΑ να ελέγχει τις πυρηνικές δηλώσεις των συμβαλλόμενων κρατών-μερών σ' αυτήν.

Τέλος Μαΐου - Ιούνιος 2004: Το Ιράν παράγει 40-45 κιλά εξαφθοριούχου ουρανίου στις εγκαταστάσεις μετατροπής ουρανίου που διαθέτει.

1 Ιουνίου 2004: Ο El Baradei διανέμει μια έκθεση στην Επιτροπή της ΙΑΕΑ, ενημερώνοντας σχετικά με την έρευνα της αντιπροσωπείας. Η έκθεση αναφέρει ότι διάφορα σημαντικά ζητήματα σχετικά με το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν, συμπεριλαμβανομένου αυτού της προέλευσης των εμπλουτισμένων μορίων ουρανίου, πρέπει να επιλυθούν, κατηγορώντας εν μέρει το Ιράν για την καθυστέρηση των επιθεωρήσεων του Μαρτίου. Η καθυστέρηση αυτή δεν άφησε αρκετό χρόνο στην αντιπροσωπεία, έτσι ώστε να αναλύσει εγκαίρως τα περιβαλλοντικά δείγματα από τις επιθεωρημένες περιοχές, πριν από την επερχόμενη συνεδρίαση της 14^{ης} Ιουνίου.

Η έκθεση επίσης αποκαλύπτει ότι το Ιράν είχε αποκρύψει πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με το προηγμένο πρόγραμμα P-2 φυγοκεντριστών, που είχε στη διάθεση του. Παρά τις αρχικές διαψεύσεις, η έκθεση ανέφερε, ότι το Ιράν παραδέχτηκε την απόκτηση μερικών τμημάτων φυγοκεντρωτών από ξένες πηγές. Επιπλέον, η Τεχεράνη είπε στην ΙΑΕΑ ότι ένα βασικό συστατικό των P-2 φυγοκεντρωτών κατασκευάστηκε σε μια εγκατάσταση, με την οποία έχει διασυνδέσεις το Υπουργείο Άμυνας του Ιράν, γεγονός που ερχόταν σε αντίθεση με τον αρχικό κυβερνητικό ισχυρισμό, ότι τα συστατικά κατασκευάστηκαν σε ένα ιδιωτικό εργαστήριο.

Η έκθεση δημιουργεί επίσης αμφιβολίες για τον απολογισμό του Ιράν, σ' ότι αφορά τους ρυθμούς εργασίας των P-2 φυγοκεντριστών. Το Ιράν υποστηρίζει ότι παρέλαβε τα σχέδια το 1995 από μια ξένη πηγή, αλλά δεν άρχισε εργασίες έως ότου θεωρήθηκαν το 2001. Εμπειρογνώμονες της ΙΑΕΑ πιστεύουν ότι αυτό το χρονικό πλαίσιο είναι ανακριβές, όπως αναφέρεται στην έκθεση. Ακόμη η ίδια έκθεση αποκαλύπτει ότι τρεις ιδιωτικές επιχειρήσεις συνεχίζουν να χτίζουν τμήματα φυγοκεντριστών, παρά την προηγούμενη διαβεβαίωση του Ιράν ότι τέτοιου είδους κατασκευές είχαν σταματήσει από τις αρχές Απριλίου.

Επιπρόσθετα, το Ιράν παρέχει στην αντιπροσωπεία μια νέα εξήγηση για την πηγή μόλυνσης με εξαφθοριούχο ουράνιο, που εντοπίστηκε σε μια αποθήκη στον Ερευνητικό Αντιδραστήρα της Τεχεράνης (Tehran Research Reactor). Ο El Baradei ισχυρίστηκε, ότι τον Ιούνιο του 2003 εξαφανίστηκε ποσότητα

εξαφθοριούχου ουρανίου, που το Ιράν είχε εισάγει το 1991. Το Ιράν αρχικά υποστήριξε ότι το υλικό είχε διαρρεύσει από τα εμπορευματοκιβώτια του, εξηγώντας με αυτόν τον τρόπο και τη μόλυνση και το εξαφανισθέν υλικό. Το Ιράν, ωστόσο, παραδέχτηκε αργότερα τη χρησιμοποίηση της συγκεκριμένης ποσότητας εξαφθοριούχου ουρανίου, για να δοκιμάσει τους φυγοκεντρωτές.

Αν και αυτή η παραδοχή εξηγούσε την εξαφάνιση του υλικού, δεν εξηγούσε τη μόλυνση στην αποθήκη. Σύμφωνα με την έκθεση, η Τεχεράνη άλλαξε στη συνέχεια την εξήγησή της, λέγοντας ότι η μόλυνση προέκυψε από εσωτερικά παραχθέν εξαφθοριούχο ουράνιο, που είχε διαρρεύσει από τα εμπορευματοκιβώτια του. Οι εμπειρογνώμονες της ΙΑΕΑ «δεν θεωρούν αυτήν την εξήγηση αξιόπιστη».

Επιπλέον, η έκθεση αναφέρει ότι το Ιράν «μείωσε» την ποσότητα πλουτωνίου, που ξεχώρισε από τα χρησιμοποιημένα καύσιμα (spent fuel), που παρήχθησαν σε έναν ερευνητικό αντιδραστήρα στην Τεχεράνη, αν και «η παραχθείσα ποσότητα ήταν της τάξεως των χιλιοστογραμμαρίων». Η έκθεση δείχνει ακόμη ότι αυτά τα πειράματα χωρισμού συνέβησαν νωρίτερα από το χρονικό διάστημα που είχε δηλώσει αρχικά το Ιράν.

17 Ιουνίου 2004: Ο αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής της ΙΑΕΑ, Pierre Goldschmidt, δηλώνει σε μια συνέλευση της Επιτροπής των Κυβερνητών, ότι η αντιπροσωπεία έχει «ενδείξεις» ότι το Ιράν «είχε παρουσιάσει ενδιαφέρον για την απόκτηση μέχρι και 100.000» μαγνητών για το P-2 πρόγραμμα φυγοκεντρωτών. Σύμφωνα με τον Goldschmidt, οι νέες πληροφορίες σχετικά με τη συγκεκριμένη προμήθεια αμφισβητούν τον ισχυρισμό του Ιράν, ότι το πρόγραμμα είχε φθάσει μόνο σε στάδιο έρευνας και ανάπτυξης.

18 Ιουνίου 2004: Η Επιτροπή της ΙΑΕΑ εγκρίνει ένα ψήφισμα που καταδικάζει την αποτυχία του Ιράν να συνεργαστεί πλήρως με την έρευνα της αντιπροσωπείας, αναφέροντας συγκεκριμένα την απόφαση του Ιράν να καθυστερήσει τις επιθεωρήσεις του Μαρτίου.

Το ψήφισμα θα ασκούσε πίεση στο Ιράν, έτσι ώστε «να εντείνει τη συνεργασία του» με την ΙΑΕΑ, ειδικότερα σ' ότι αφορούσε στην επίλυση ερωτημάτων, σχετικών με το P-2 πρόγραμμα φυγοκεντρωτών του και την παρουσία ποσότητας εμπλουτισμένου ουρανίου σε μερικές ιρανικές εγκαταστάσεις.

Το ψήφισμα καλεί επίσης το Ιράν να εφαρμόσει πλήρως την υποχρέωσή του, να αναστείλει τις δραστηριότητες εμπλουτισμού ουρανίου, και πιο συγκεκριμένα ζητώντας από το Ιράν να σταματήσει την παραγωγή συστατικών με φυγοκέντρωση και να απέχει από την παραγωγή εξαφθοριούχου ουρανίου. Επιπλέον, το ψήφισμα καλεί το Ιράν «να επανεξετάσει» την περίπτωση κατασκευής πυρηνικού αντιδραστήρα βαρέος ύδατος.

23 Ιουνίου 2004: Το Ιράν αποκρίνεται στο ψήφισμα στέλλοντας μια επιστολή στην ΙΑΕΑ, με την οποία δηλώνει ότι θα επαναλάβει τη εγκατάσταση φυγοκεντριστών και ότι θα συνεχίσει να παρασκευάζει σχετικά συστατικά στις 29 Ιουνίου. Ο γραμματέας του Ανώτατου Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας, Hassan Rowhani, είπε στους δημοσιογράφους στις 27 Ιουνίου, ότι το Ιράν θα συνεχίσει να συνεργάζεται με την ΙΑΕΑ και θα επιθυμούσε «να διατηρήσει επίσημες διαπραγματεύσεις» με το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γαλλία, και τη Γερμανία.

28-30 Ιουνίου 2004: Επιθεωρητές της ΙΑΕΑ επισκέπτονται την περιοχή Lavizan-Shian του Ιράν και παίρνουν δείγματα από το περιβάλλον. Η επίσκεψη των επιθεωρητών γίνεται μετά την κοινοποίηση εικόνων από δορυφόρο, που εμφάνιζαν το Ιράν να έχει καμουφλάρει τα κτίρια και να έχει διαμορφώσει

έτσι την περιοχή, ώστε να αποκρύψει στοιχεία ύπαρξης πυρηνικών δραστηριοτήτων. Ο Αμερικανός κρατικός εκπρόσωπος, Richard Boucher, δηλώνει στις 17 Ιουνίου ότι η έκθεση προκαλεί «σοβαρές ανησυχίες και εγκαθιστά ένα σχέδιο δράσης... από πλευράς του Ιράν στην προσπάθειά του να καλύψει τις δραστηριότητές του, συμπεριλαμβάνοντας ακόμη την προσπάθειά του να αποστειρωθούν οι τοποθεσίες, που η ΙΑΕΑ πρέπει να έχει την άδεια για να επισκεφτεί και να επιθεωρήσει».

31 Ιουλίου 2004: Σύμφωνα με μια έκθεση του πρακτορείου Reuters, ο Ιρανός Υπουργός Εξωτερικών, Kamal Kharazi, είπε στους δημοσιογράφους ότι η Τεχεράνη έχει αρχίσει την εγκατάσταση φυγοκεντρωτών.

17 Αυγούστου 2004: Ο Αμερικανός Υφυπουργός, John Bolton, δηλώνει ότι η Ουάσιγκτον θέλει να ερευνήσει η ΙΑΕΑ τις προσπάθειες του Ιράν να προμηθευτεί τα διπλής χρήσης υλικά (dual-use materials), που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για πιθανές εφαρμογές σε πυρηνικά όπλα.

Τέλη Αυγούστου 2004: Το Ιράν αρχίζει να μετατρέπει μια ποσότητα οξειδίου ουρανίου ικανή να παράγει αρκετή ποσότητα ουρανίου οπλικής βαθμίδας ικανή να παράγει πρωτόγονα πυρηνικά όπλα ουρανίου.

1 Σεπτεμβρίου 2004: Ο El Baradei κοινοποιεί άλλη μια έκθεση. Αυτή η έκθεση δηλώνει ότι η αντιπροσωπεία ολοκληρώνει τις έρευνές της, σχετικά με το βασισμένο σε λείζερ, πρόγραμμα μετατροπής ουρανίου του Ιράν και με τα πειράματα εμπλουτισμού του ουρανίου, που είχαν γίνει στο παρελθόν. «Θα δοθεί συνέχεια [σε αυτά τα ζητήματα] ως μια διαδικασία προστασίας ρουτίνας», προσθέτει η έκθεση. Η έκθεση επίσης δηλώνει ότι «φαίνεται εύλογο» ότι οι ποσότητες εμπλουτισμένου ουρανίου που βρέθηκαν σε δύο τοποθεσίες, που συνδέονται με το πρόγραμμα φυγοκεντρωτών του Ιράν, «μπορεί να μην είχαν προκύψει από εμπλουτισμό ουρανίου από το Ιράν». Η έκθεση περιέχει λίγες νέες πληροφορίες για τα πυρηνικά προγράμματα του Ιράν.

18 Σεπτεμβρίου 2004: Το συμβούλιο της ΙΑΕΑ εγκρίνει ένα ψήφισμα καλώντας πάλι το Ιράν να συνεργαστεί πλήρως στην έρευνα της αντιπροσωπείας για τα πυρηνικά προγράμματά του και «να αναστείλει όλες τις σχετικές δραστηριότητες με τον εμπλουτισμό του ουρανίου. Το ψήφισμα διευκρινίζει ότι η αναστολή αφορά «την κατασκευή ή εισαγωγή τμημάτων των φυγοκεντρωτών, τη δοκιμή τους και την παραγωγή εξαφθοριούχου ουρανίου».

Το ψήφισμα καλεί επίσης τον El Baradei να υποβάλει μια έκθεση πριν από την επερχόμενη συνεδρίαση της επιτροπής το Νοέμβριο, σχετικά με την πορεία της έρευνας, καθώς επίσης και την εφαρμογή από μέρος του Ιράν, των προηγούμενων αιτημάτων της επιτροπής της ΙΑΕΑ. Αναφέρει επίσης ότι η επιτροπή πρόκειται να αποφασίσει το Νοέμβριο «εάν περαιτέρω βήματα είναι απαραίτητα ή όχι».

14 Νοεμβρίου 2004: Μετά από μια σειρά συζητήσεων με τους Βρετανούς, Γάλλους, και Γερμανούς ανώτερους υπαλλήλους, το Ιράν ειδοποιεί την ΙΑΕΑ ότι, αρχίζοντας από τις 22 Νοεμβρίου, θα αναστείλει όλες τις δραστηριότητες εμπλουτισμού του ουρανίου, κατά τη διάρκεια των μελλοντικών διαπραγματεύσεων σχετικά με το πυρηνικό πρόγραμμα της Τεχεράνης. Κατά τη συμφωνία, που θα ετιθετο σε ισχύ στις 15 Νοεμβρίου, οι Ευρωπαίοι και το Ιράν επρόκειτο να διαπραγματευτούν «μια αμοιβαία αποδεκτή συμφωνία για μακροπρόθεσμες ρυθμίσεις», που θα περιλαμβάνει τις «αντικειμενικές

εγγυήσεις ότι το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν είναι αποκλειστικά για ειρηνικούς λόγους». Η μακροπρόθεσμη συμφωνία θα συμπεριελάμβανε επίσης «σταθερές εγγυήσεις για πυρηνική, τεχνολογική και οικονομική συνεργασία», καθώς επίσης και «σταθερές υποχρεώσεις στα ζητήματα ασφάλειας».

Το κείμενο της συμφωνίας αναγνωρίζει «τα δικαιώματα του Ιράν κάτω από τη συνθήκη NPT και δηλώνει ότι το πάγωμα των διαδικασιών είναι περισσότερο προαιρετικό, παρά «μια νομική υποχρέωση». Η συμφωνία διευκρινίζει ότι το Ιράν πρόκειται να αναστείλει την κατασκευή και την εισαγωγή φυγοκεντριτών, καθώς επίσης και την εγκατάσταση, δοκιμή ή τη λειτουργία τους. Επιπλέον, η Τεχεράνη πρόκειται να απέχει από «όλες τις δοκιμές ή την παραγωγή σε οποιαδήποτε εγκατάσταση μετατροπής ουρανίου». Το Ιράν δεν πρόκειται επίσης να διαχωρίσει το πλουτώνιο ή να κατασκευάσει εγκαταστάσεις διαχωρισμού πλουτωνίου.

Σύμφωνα με έναν Ευρωπαϊκό διπλωμάτη, οι τρεις κυβερνήσεις δεν θα υποστηρίξουν την αναφορά του Ιράν στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, για όσο διάστημα θα είναι σε ισχύ η αναστολή. Η Επιτροπή των Κυβερνητών της ΙΑΕΑ υποχρεώνεται να εκθέτει τις παραβιάσεις των συμφωνιών μέτρων προστασίας στο Συμβούλιο Ασφαλείας.

Αφότου η ΙΑΕΑ ελέγξει την αναστολή του Ιράν, μια εντεταλμένη οργανωτική επιτροπή θα συναντηθεί στο πρώτο μισό του Δεκεμβρίου, για να προωθήσει τις διαπραγματεύσεις. Η επιτροπή πρόκειται επίσης να οργανώσει τρεις ομάδες εργασίας, για να αναπτύξει προτάσεις για την αμοιβαία συνεργασία στα πυρηνικά ζητήματα, για τη μη πυρηνική τεχνική συνεργασία, και για «τα πολιτικά ζητήματα και τα ζητήματα ασφάλειας». Η επιτροπή πρόκειται να συναντηθεί πάλι μέσα σε τρεις μήνες για να επιθεωρήσει την πρόοδο των ομάδων.

Επιπλέον, οι διαπραγματεύσεις μεταξύ του Ιράν και της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε μια Συμφωνία Εμπορίου και Συνεργασίας (Trade and Cooperation Agreement) θα επαναληφθούν μόλις ελεγχθεί η αναστολή, όπως αναφέρεται στη συμφωνία.

15 Νοεμβρίου 2004: Ο El Baradei διανέμει μια έκθεση στο συμβούλιο της ΙΑΕΑ, η οποία αναφέρει ότι «έχει γίνει απολογισμός σε όλο το γνωστό πυρηνικό υλικό του Ιράν και... ότι αυτό δεν χρησιμοποιείται σε απαγορευμένες δραστηριότητες», αλλά προσθέτει ότι η ΙΑΕΑ «δεν είναι ακόμα σε θέση να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχουν καθόλου πυρηνικά υλικά ή ανάλογες δραστηριότητες στο Ιράν».

Σύμφωνα με την έκθεση, «τα στοιχεία από τα δείγματα του περιβάλλοντος, που ήταν διαθέσιμα μέχρι σήμερα έτειναν στην ενίσχυση του ισχυρισμού του Ιράν» ότι οι ποσότητες εμπλουτισμένου ουρανίου, που βρέθηκαν σε διάφορες ιρανικές εγκαταστάσεις προήλθαν από εισαγόμενους φυγοκεντρωτές. Η έκθεση σημειώνει ότι υπάρχουν ακόμα εκκρεμή ζητήματα, σχετικά με τα πυρηνικά προγράμματα του Ιράν, συμπεριλαμβανομένου του σχεδίου P-2 φυγοκεντρωτών και της πηγής εξαφθοριούχου ουρανίου, που βρέθηκε σε μια αποθήκη του Ερευνητικού Αντιδραστήρα της Τεχεράνης (Tehran Research Reactor).

Επιπλέον, η έκθεση αποκαλύπτει ότι τα περιβαλλοντικά δείγματα από την περιοχή Lavizan-Shian δεν περιείχαν «καμία ένδειξη ύπαρξης πυρηνικού υλικού», αλλά προσθέτει ότι η ανίχνευση του πυρηνικού υλικού θα ήταν «πολύ δύσκολη», επειδή τα κτίρια είχαν κατεδαφιστεί. Η ΙΑΕΑ συνεχίζει να αξιολογεί πληροφορίες για την περιοχή, αναφέρει η έκθεση. Επιπλέον, ανώτεροι υπάλληλοι της αντιπροσωπείας επανέλαβαν το αίτημά τους να επισκεφτούν τη στρατιωτική περιοχή Parchin- μια περιοχή στην οποία Αμερικανοί ανώτεροι υπάλληλοι θεωρούν, ότι μπορεί να υπάρχουν εγκαταστάσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη δοκιμή συμβατικών εκρηκτικών υλών, που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε ένα καταρριπτικό πυρηνικό όπλο (implosion-type nuclear weapon). Σε μια συνέντευξη στο *Arms Control Today* τον Σεπτέμβριο, ένας Αμερικανός ανώτερος υπάλληλος

επιβεβαίωσε μια είδηση της *Washington Post*, ότι η ΙΑΕΑ ζήτησε να επισκεφτεί αρχικά την περιοχή του Ιούνιο.

Σύμφωνα με την έκθεση, η ΙΑΕΑ συνεχίζει επίσης να ερευνά «τις πληροφορίες σχετικά με τον διπλής χρήσης εξοπλισμό και τα υλικά που έχουν εφαρμογές... στον πυρηνικό στρατιωτικό τομέα».

25 Νοεμβρίου 2004: Ο ElBaradei λέει στο συμβούλιο της ΙΑΕΑ ότι το Ιράν έχει παράγει 3,5 τόνους εξαφθοριούχου ουρανίου στις εγκαταστάσεις μετατροπής ουρανίου του. Το Ιράν άρχισε αυτήν την δεύτερη μετατροπή τον Αύγουστο, αλλά δεν άρχισε την παραγωγή hexafluoride ουρανίου μέχρι τα μέσα Οκτωβρίου. Ενημερώνει επίσης την επιτροπή ότι το Ιράν έχει εφαρμόσει την αναστολή.

29 Νοεμβρίου 2004: Η Επιτροπή των Κυβερνητών της ΙΑΕΑ εγκρίνει ένα ψήφισμα, που υπογραμμίζει τη σημασία της συμφωνίας αναστολής της 15^{15} Νοεμβρίου και ζητά από τον ElBaradei να ειδοποιήσει τα μέλη της επιτροπής, σε περίπτωση που η Τεχεράνη είτε αποτύχει να εφαρμόσει την αναστολή, είτε εμποδίσει την επιθεώρηση της ΙΑΕΑ. Το ψήφισμα υπονοεί ότι το Ιράν θα μπορούσε να παραπεμφθεί στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Η.Ε, εάν παραβίαζε την αναστολή.

Επιπλέον, το ψήφισμα καλεί το Ιράν να συνεχίσει να συνεργάζεται με την έρευνα της ΙΑΕΑ και ζητά από τον ElBaradei να ενημερώσει την επιτροπή για την έρευνα, παρά να ετοιμάσει μια έκθεση για την επόμενη συνεδρίαση, όπως έχει γίνει με προηγούμενα ψηφίσματα.

Ο ElBaradei λέει την ίδια μέρα στην επιτροπή, ότι το Ιράν έκανε πίσω σε μια απαίτηση τελευταίας στιγμής, ότι θα επιτρεπόταν «να χρησιμοποιήσει μέχρι και 20 σετ εξαρτημάτων φυγοκεντρωτών, για ερευνητικούς και αναπτυξιακούς λόγους». Το Ιράν συμφώνησε να θέσει τους φυγοκεντρωτές υπό την επιτήρηση κάμερας της αντιπροσωπείας και να απέχει από «οποιαδήποτε δοκιμή» των συστατικών.

13 Δεκεμβρίου 2004: Οι Υπουργοί Εξωτερικών Γαλλίας, Γερμανίας και Ηνωμένου Βασιλείου συμφωνούν με μια ιρανική αντιπροσωπεία για την διεξαγωγή ανοικτών διαπραγματεύσεων, προσανατολισμένων προς την διαμόρφωση ενός μακροπρόθεσμου ψηφίσματος, σχετικά με τις ανησυχίες που περιβάλλουν τα πυρηνικά προγράμματα της Τεχεράνης. Ο Rowhani δήλωσε την προηγούμενη ημέρα ότι η Τεχεράνη «θα συνεχίσει τις συζητήσεις εάν (οι Ευρωπαίοι) θεωρούν ότι υπάρχει πρόοδος». Ιρανοί ανώτεροι υπάλληλοι υπέδειξαν ότι θα ήθελαν οι συζητήσεις να ολοκληρωθούν όσο το δυνατόν γρηγορότερα.

Ένας Ευρωπαίος διπλωμάτης περιέγραψε αργότερα τις συζητήσεις ως «συμβολικές και όχι ουσιαστικές», προσθέτοντας ότι δεν πραγματοποιήθηκαν διαπραγματεύσεις. Οι Υπουργοί αφήνουν ουσιαστικά ζητήματα στο έλεος των ομάδων εργασίας.

2005

7 Ιανουαρίου 2005: Το Ιράν συμφωνεί να επιτρέψει στους επιθεωρητές της ΙΑΕΑ να επισκεφτούν τη στρατιωτική περιοχή Parchin. Στις 27 Φεβρουαρίου, το Ιράν αρνείται ένα αίτημα της ΙΑΕΑ για μια πρόσθετη επίσκεψη στη στρατιωτική περιοχή Parchin.

21 Φεβρουαρίου 2005: Ο El Baradei δηλώνει στο γερμανικό περιοδικό *Der Spiegel*, ότι το Ιράν έχει τη δυνατότητα να παράγει ένα πυρηνικό όπλο σε δύο ως τρία χρόνια.

23 Φεβρουαρίου 2005: Ο Σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας, Stephen Hadley, υποδεικνύει ότι ο Μπους, μπορεί να δώσει μερικά κίνητρα στο Ιράν, για να επιτευχθεί μια συμφωνία με τους Ευρωπαίους συνομιλητές του. Ο Hadley μίλησε μια ημέρα μετά από τις δηλώσεις του Γάλλου Προέδρου, Jacques

Chirac, στους δημοσιογράφους και είπε, ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες πρέπει να αναθεωρήσουν τις αντιρρήσεις τους, σχετικά με τις διαπραγματεύσεις προσθήκης του Ιράν στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, καθώς επίσης και να αποσύρουν τα αμερικανικά εμπόδια στις ιρανικές αγορές για μηχανές πολιτικών αεροσκαφών.

24 Φεβρουαρίου 2005: Ένας Ευρωπαίος διπλωμάτης δηλώνει στο *Arms Control Today*, ότι το Ιράν συνεχίζει να τιμά την υποχρέωση του για αναστολή, παρά τις «μικρές παραβιάσεις» της συμφωνίας, με την εκτέλεση δραστηριοτήτων, όπως η συντήρηση των εγκαταστάσεων φυγοκεντρωτών στο Natanz.

27 Φεβρουαρίου 2005: Ο Διευθυντής της Ρωσικής Ομοσπονδιακής Αντιπροσωπείας για την Ατομική Ενέργεια, Alexander Rumyantsev, αναγγέλλει ότι μετά από πολυάριθμες καθυστερήσεις, η Ρωσία και το Ιράν έχουν υπογράψει μια συμφωνία ανεφοδιασμού πυρηνικών καυσίμων. Η Ρωσία πρόκειται να παράσχει φρέσκο καύσιμο για τον πυρηνικό αντιδραστήρα ελαφρού ύδατος, που κατασκευάζει κοντά στην ιρανική πόλη Bushehr, καθώς επίσης και να παίρνει πίσω τα χρησιμοποιημένα πυρηνικά καύσιμα. Το τελευταίο μέρος της συμφωνίας αφορά την αποτροπή του Ιράν από το να προχωρήσει σε διαχωρισμό του πλουτωνίου από τα χρησιμοποιημένα καύσιμα.

Σύμφωνα με έναν Ρώσο κυβερνητικό πυρηνικό εμπειρογνώμονα, τα χρησιμοποιημένα καύσιμα δεν θα επιστραφούν στη Ρωσία πριν από το 2011, το νωρίτερο. Τα επιστρεφόμενα καύσιμα θα αποθηκεύονταν έπειτα σε μια εγκατάσταση στη ρωσική πόλη Zheleznogorsk, (πρώην Krasnoyarsk-26). Πλανάται ωστόσο το ερώτημα, ως προς το χρονικό διάστημα που θα έπρεπε να παραμείνουν σε δεξαμενές ψύξης του Ιράν, πριν σταλούν στη Ρωσία. Σύμφωνα με εκτίμηση του Ρώσου ανώτερου υπαλλήλου, τα καύσιμα χρειάζονται δύο χρόνια για να ψυχθούν. Ωστόσο, άλλοι Ρώσοι ανώτεροι υπάλληλοι έχουν πει στις Ηνωμένες Πολιτείες, ότι τα καύσιμα πρέπει παραμείνουν στο Ιράν για τρία έως πέντε χρόνια, σύμφωνα με έναν υπάλληλο του Υπουργείου Εξωτερικών.

1 Μαρτίου 2005: Μια ημέρα μετά την αναφορά του El Baradei, ότι δεν έχει εμφανιστεί κανένα νέο στοιχείο για παράνομες ιρανικές πυρηνικές δραστηριότητες, ο Goldschmidt λέει στο συμβούλιο της ΙΑΕΑ, ότι το Ιράν απέτυχε να συνεργαστεί πλήρως με την έρευνα της ΙΑΕΑ. Συγκεκριμένα, λέει, ότι το Ιράν έχει αποτύχει να παράσχει επαρκείς πληροφορίες στην αντιπροσωπεία για το πρόγραμμα εμπλουτισμού ουρανίου του και ότι καθυστέρησε να παράσχει πρόσβαση στους επιθεωρητές της ΙΑΕΑ σε μερικές εγκαταστάσεις, που υποψιάζονταν ότι παίζουν ρόλο στην έρευνα για πυρηνικά όπλα. Αλλά αναγνωρίζει, ότι το Ιράν συνέχισε να τηρεί την υποχρέωση του Νοεμβρίου, να αναστείλει το πρόγραμμα εμπλουτισμού του ουρανίου.

Ο Goldschmidt συζητά επίσης πιθανές συνδέσεις του Ιράν με το δίκτυο Khan. Λέει ότι η αντιπροσωπεία γνωρίζει ότι Ιρανοί ανώτεροι υπάλληλοι συναντήθηκαν το 1987 και το 1994 με μη αναγνωρισμένους μεσάζοντες, που βοήθησαν την Τεχεράνη να λάβει τα σχετικά με το πρόγραμμα εμπλουτισμού του ουρανίου του υλικά.

Επιπλέον, ο Goldschmidt δηλώνει ότι το Ιράν ακόμα δεν έχει συνεργαστεί πλήρως με την έρευνα της ΙΑΕΑ, σχετικά με το ερευνητικό κέντρο φυσικής Lavizan-Shian, που λειτουργούσε μεταξύ του 1989 και 1998. Σύμφωνα με τον Goldschmidt, η αντιπροσωπεία θέλει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις πιθανές δυνατότητες του ερευνητικού κέντρου, σ' ότι αφορά «την απόκτηση του διπλής χρήσης υλικού (dual-use material) και του εξοπλισμού που θα μπορούσαν να φανούν χρήσιμα σε δραστηριότητες εμπλουτισμού ουρανίου και μετατροπής». Το Ιράν παρείχε στην αντιπροσωπεία κάποιες σχετικές πληροφορίες τον Οκτώβριο, αλλά προφανώς δεν συνεργάστηκε περαιτέρω.

10 Μαρτίου 2005: Σε μια επιστολή προς το Javier Solana, τον Κύριο Αντιπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας, οι Υπουργοί Εξωτερικών της Γαλλίας, Γερμανίας και του Ηνωμένου Βασιλείου αναγνωρίζουν ότι οι διαπραγματεύσεις δεν προχωρούν «τόσο γρήγορα όσο θα επιθυμούσαν». Το σημαντικότερο εμπόδιο αφορούσε τη συμφωνία για τις «αντικειμενικές εγγυήσεις ότι το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν είναι αποκλειστικά για ειρηνικούς λόγους». Η επιστολή δηλώνει επίσης ότι οι Ευρωπαίοι θα πιέσουν την Επιτροπή των Κυβερνητών της ΙΑΕΑ, για να αναφέρουν το Ιράν στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Η.Ε., σε περίπτωση που η Τεχεράνη δεν συνεχίσει τις διαπραγματεύσεις και τη συνεργασία στην τρέχουσα έρευνα της ΙΑΕΑ, σχετικά με τις προηγούμενες και τρέχουσες πυρηνικές δραστηριότητες του Ιράν.

11 Μαρτίου 2005: Σε μια προσπάθεια να ενισχυθεί η θέση διαπραγμάτευσης των Ευρωπαίων, η υπουργός εξωτερικών των ΗΠΑ, Condoleezza Rice, δηλώνει ότι η Ουάσινγκτον «θα αποσύρει την αντίρρηση της σχετικά με την αίτηση του Ιράν στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και θα εξετάσει, ανά περίπτωση, τη χορήγηση αδειών για τα ανταλλακτικά των ιρανικών πολιτικών αεροσκαφών, ειδικότερα από την Ευρωπαϊκή Ένωση προς το Ιράν». Αυτή η παραχώρηση συνάδει με τη Ευρω-Ιρανική συμφωνία του Νοεμβρίου, που αναφέρει ότι οι Ευρωπαίοι «θα υποστηρίξουν ενεργά» την έναρξη των διαπραγματεύσεων για την εισαγωγή του Ιράν στον ΠΟΕ. Η ανακοίνωση της Rice, σηματοδοτεί για πρώτη φορά την υποστήριξη των ΗΠΑ στις διαπραγματεύσεις.

23 Μαρτίου 2005: Η υπεύθυνη οργανωτική επιτροπή, για την επιτήρηση των συζητήσεων Ευρώπης-Ιράν, συνεδριάζει για πρώτη φορά. Ιρανοί διπλωμάτες υποβάλλουν μια πρόταση, σύμφωνα με την οποία θα επιτρεπόταν στο Ιράν να παράγει μόνο ελαφρά εμπλουτισμένο ουράνιο στις εγκαταστάσεις στο Natanz. Η εγκατάσταση θα περιείχε αρχικά 3.000 φυγοκεντρωτές, αλλά τελικά θα μπορούσε να έχει «τόσους όσους προβλέπονται για την εγκατάσταση»- δηλαδή περισσότερους από 50.000. Το Ιράν προτείνει ακόμη διάφορες «αντικειμενικές εγγυήσεις», όπως αποκηρύσσοντας το πλουτώνιο και την παραγωγή υψηλά εμπλουτισμένου ουρανίου (HEU), επικυρώνοντας το πρόσθετο πρωτόκολλό του, βελτιώνοντας τους νόμους ελέγχου εξαγωγών του, και επιτρέποντας «τη συνεχή, επιτόπια παρουσία και εποπτεία στους επιθεωρητές της ΙΑΕΑ» στις εγκαταστάσεις μετατροπής και εμπλουτισμού του ουρανίου του. Η Τεχεράνη είχε απειλήσει προηγουμένως να διακόψει τις διαπραγματεύσεις, αλλά συμφωνεί να συνεχίσει τις συζητήσεις.

31 Μαρτίου 2005: Η Επιτροπή “Commission on the Intelligence Capabilities”, σχετικά με τα όπλα μαζικής καταστροφής των Ηνωμένων Πολιτειών, δημοσιεύει μια έκθεση που αναφέρει ότι η συγκεκριμένη αμερικανική επιτροπή παρουσιάζει «γνωστικές» ελλείψεις, σχετικά με το Ιράν και τις δυνατότητες του σ’ ότι αφορά τα πυρηνικά θέματα. Ο Hadley είχε ισχυριστεί νωρίτερα τον ίδιο μήνα, ότι οι αμερικανικές γνώσεις σχετικά με το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν, είναι περιορισμένες.

30 Απριλίου 2005: Μετά από μια αναποτελεσματική συνεδρίαση με τους Ευρωπαίους συνομιλητές της Τεχεράνης, ο Rowhani λέει ότι το Ιράν μπορεί να επαναλάβει τις εργασίες στις εγκαταστάσεις μετατροπής του ουρανίου του. Τέσσερις ημέρες αργότερα, ο Πρόεδρος Khatami επαναλαμβάνει τη θέση του Ιράν, ότι «μια συνολική παύση του προγράμματος εμπλουτισμού ή μια μακροπρόθεσμη αναστολή του δεν είναι αποδεκτή». Αλλά προσθέτει ότι το Ιράν επιθυμεί να διαπραγματευτεί και να συμβιβαστεί.

15 Μαΐου 2005: Το ιρανικό Κοινοβούλιο περνά νομοθεσία, με την πίεση της κυβέρνησης, να επαναλάβει τις πυρηνικές δραστηριότητές του, συμπεριλαμβανομένου του προγράμματος εμπλουτισμού του ουρανίου.

26 Μαΐου 2005: Ο ΠΟΕ αρχίζει τις απαραίτητες διαδικασίες για την είσοδο του Ιράν στην οργάνωση. Οι Ηνωμένες Πολιτείες είχαν προβάλλει πολλές φορές εμπόδια στην υποψηφιότητα του Ιράν, από τη στιγμή που η Τεχεράνη υπέβαλλε αίτηση το 1996.

5 Ιουνίου 2005: Το Ιράν συμφωνεί να συνεχίσει το πάγωμα των εργασιών εμπλουτισμού του ουρανίου μέχρι τον Αύγουστο, για όσο οι Ευρωπαίοι συνομιλητές του αναπτύσσουν πιο λεπτομερείς προτάσεις. «Οι δύο πλευρές πρέπει να προετοιμάζουν τις προσφορές σύμφωνα με τον κύριο στόχο της συμφωνίας του Παρισιού, που δεν είναι άλλος από τις αντικειμενικές εγγυήσεις από την πλευρά μας, και τις στέρεες συμφωνίες από την ευρωπαϊκή πλευρά», υποστηρίζει ο υπεύθυνος του Ανώτατου Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας, Ali Agha Mohammadi. Οι Ευρωπαίοι είχαν συζητήσει προηγουμένως τις ιδέες με το Ιράν, για την επίλυση της πυρηνικής διαφωνίας, αλλά δεν είχαν παρουσιάσει στην Τεχεράνη κάποια περιεκτική πρόταση.

16 Ιουνίου 2005: Ο Goldschmidt λέει στην επιτροπή της ΙΑΕΑ, ότι η τρέχουσα έρευνα της αντιπροσωπείας έχει αναγείρει περαιτέρω ερωτήματα για το πυρηνικό πρόγραμμα και τη συνεργασία του Ιράν με αυτήν, αλλά δεν αποκαλύπτει καθόλου προηγούμενες, άγνωστες πυρηνικές δραστηριότητες. Ο Goldschmidt εκφράζει την ανησυχία του για τις «σύνθετες ρυθμίσεις» σχετικά με το ορυχείο ουρανίου στην περιοχή Gchine, του Ιράν. Η ΙΑΕΑ ερευνά το γιατί ο Οργανισμός Ατομικής Ενέργειας του Ιράν ανέστειλε τις εργασίες στο ορυχείο μεταξύ του 1994 και 2000, για να αρχίσει εργασίες σε μια «λιγότερο προσοδοφόρα» περιοχή εξόρυξης του μεταλλεύματος. Σύμφωνα με έναν ανώτερο υπάλληλο του Υπουργείου Εξωτερικών και έναν Ευρωπαίο διπλωμάτη, ο στρατός του Ιράν ή ένας συμβεβλημένος με αυτόν οργανισμός μπορεί να έχουν αρχίσει τις εργασίες στο ορυχείο, σε μια προσπάθεια να αποκτήσουν μια ανεξάρτητη πηγή ουρανίου.

Επιπλέον, ο Goldschmidt υποστηρίζει, ότι η ΙΑΕΑ δήλωσε πως το Ιράν παρείχε ανακριβείς πληροφορίες στην αντιπροσωπεία, σχετικά με τις ημερομηνίες διεξαγωγής των πειραμάτων διαχωρισμού του πλουτωνίου. Η ΙΑΕΑ συνεχίζει επίσης να ερευνά τις αποκλίσεις στις αναφορές του Ιράν σχετικά με τις προσπάθειες του, να λάβει την κατάλληλη τεχνολογία για τους gas centrifuges.

Ο Goldschmidt αναφέρει επίσης ότι το Πακιστάν επέστρεψε εξαρτήματα φυγοκεντροτών στην ΙΑΕΑ. Η αντιπροσωπεία πρόκειται να τα αναλύσει ως τμήμα της έρευνάς της, για να καθορίσει την προέλευση των ιδιαίτερα εμπλουτισμένων ποσοτήτων ουρανίου που οι επιθεωρητές της ΙΑΕΑ βρήκαν στο Ιράν.

Ο El Baradei λέει στους δημοσιογράφους την επόμενη ημέρα, ότι το Ιράν «καθυστέρησε λίγο» να παρέχει τις σχετικές πληροφορίες και εκφράζει την ελπίδα, ότι μερικά από τα ζητήματα θα επιλυθούν μέχρι το Σεπτέμβριο.

24 Ιουνίου 2005: Ο πρώην δήμαρχος της Τεχεράνης, Mahmoud Ahmadinejad, εκλέγεται Πρόεδρος νικώντας τον προηγούμενο Πρόεδρο, Akbar Hashemi Rafsanjani. Ο Rafsanjani φάνηκε περισσότερο πρόθυμος να γίνει συμβιβασμός σε ό,τι αφορά τα πυρηνικά ζητήματα.